

LAW AND PRIVACY IN DIGITAL AGE

กฎหมายกับความเป็นส่วนตัวในโลกดิจิทัล

งาน “สามัญญดิจิทัล” (25 กันยายน 2558)

ฐิติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล

thitirat.thip@gmail.com

ประเด็นในวันนี้

1. Privacy in Pre-Big Data Era
ความเป็นส่วนตัวในโลกยุคก่อน Big Data
2. Privacy in Big Data World
ความเป็นส่วนตัวในโลกยุค Big Data
3. Privacy Protection in Thailand
การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในประเทศไทย ?

I. Privacy in Big Data Era

ความเป็นส่วนตัวในโลกยุค Big Data

ความเป็นส่วนตัว vs การไหลเวียนอย่างอิสระของข้อมูล

• ความเสี่ยง

- ความมั่นคงปลอดภัยของระบบ
- นโยบายด้านความเป็นส่วนตัวขององค์กรที่ใช้ข้อมูล
- ความรู้ความเข้าใจที่จำกัดของเจ้าของข้อมูลและผู้ควบคุมข้อมูล

• โอกาส

- พัฒนาระบบการจัดการข้อมูล
- ขยายการเข้าถึงข้อมูลและการรับบริการต่างๆ ที่จำเป็น
- เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเชิงข้อมูลและการค้า

Privacy

Data Protection

VS

Public health

National security

Law enforcement

Environment

Financial regulation

Economic efficiency

etc.

สิทธิความเป็นส่วนตัว

- สิทธิที่จะไม่ถูกรบกวนชีวิตส่วนตัว

(Negative Right — *Right to be let alone*)

The Universal Declaration of Human Rights 1948, Article 12

“No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks”

- สิทธิในการควบคุมการไหลเวียนของข้อมูลส่วนบุคคล

(Positive Right — *Right to control personal data*)

ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล จะเป็นปัญหาเมื่อใด ?

- เก็บ (collect)
- ใช้ / ประมวลผล (use / process)
- เผยแพร่ (share)
- จัดเก็บรักษา (secure)

KEYWORDS FOR PRIVACY

- ความยินยอม
(consent / choice)
- วัตถุประสงค์จำกัดชัดเจน
(limited purposes / clarity)
- ความปลอดภัยและความโปร่งใส
(security / transparency)
- การเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วม
(access / participation)

2. Privacy in Big Data World

ความเป็นส่วนตัวในโลกยุค Big Data

ลักษณะเด่นของ BIG DATA

- Volume — ปริมาณมหาศาล
- Velocity — ความรวดเร็วแบบไม่เคยมีมาก่อน
- Variety — ความหลากหลายของที่มาและที่ไป

(Characteristic described by the TechAmerican Foundation)

Keywords for Privacy	Pre-Big Data	Big Data World
ความยินยอม (consent / choice)	โดยตรง, เป็น ลายลักษณ์อักษร, เฉพาะครั้ง	ความยินยอมครั้งเดียวนำไปสู่ การใช้ที่หลากหลาย, เป็นเงื่อนไข ในการรับบริการ
วัตถุประสงค์จำกัดชัดเจน (limited purposes / clarity)	เฉพาะกรณี, เข้าใจง่าย	เจ้าของข้อมูล (และผู้เก็บ/ ใช้ ข้อมูลเอง) คาดเดาความเป็นไป ได้ของการใช้ข้อมูลไม่ได้
ความปลอดภัยและโปร่งใส (security / transparency)	ปริมาณข้อมูลไม่ มาก, เครือข่าย ข้อมูลชัดเจน	ความซับซ้อนกว้างขวางของเครือ ข่าย, ต้นทุน/ประสิทธิภาพของ anonymisation
การเข้าถึงและมีส่วนร่วม (access / participation)	เข้าถึงข้อมูลที่อยู่ ในลักษณะรวม ศูนย์	ความรู้ที่จำกัด, เครือข่ายข้อมูล ซับซ้อนเกินกว่าจะควบคุมหรือ แก้ไข

กฎหมายปรับตัวตามเทคโนโลยี ?

- กฎหมายต้องสร้างมาตรฐานที่ชัดเจน (standard of compliance) ?
 - กำหนดหลักการที่สอดคล้องกัน
 - ระบุข้อยกเว้นที่สมเหตุสมผล (บนพื้นฐานของความเข้าใจธรรมชาติของการเก็บและใช้ข้อมูลแต่ละประเภท)
 - มาตรฐานต้องละเอียด ชัดเจนเพียงพอ เข้าใจง่าย
- กฎหมายจะกำหนดหลักประกันเพื่อสร้างความเชื่อใจ (trust) ให้กับคนทั่วไป ?
- กฎหมายจะกำหนดให้มี Privacy by design ?

ประเด็นที่ยังเป็นที่ถกเถียง UNSETTLED ISSUES

- นิยาม What is **personal** data ?
 - re-identification,
- การบังคับใช้ enforceability ?
 - practicability of informed consent
- หลักการ **Opt-in** or **Opt-out** ?
 - balance between risk assessment and benefits

3. Privacy Protection in Thailand

การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในประเทศไทย ?

กฎหมายไทย

- รัฐธรรมนูญรับรอง “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (ตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2534)
- **ภาครัฐ**
 - มีกฎหมายที่กำกับควบคุมการเปิดเผยและคุ้มครองข้อมูล ในภาครัฐ
 - มีนโยบายส่งเสริมการสอดส่องข้อมูลมาก แต่มีมาตรฐานคุ้มครองในเชิงกฎหมายน้อยและไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- **ภาคเอกชน**
 - ความกดดันจากต่างประเทศ (โดยเฉพาะประเทศคู่ค้า) ให้ยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูล
 - ความพยายามผลักดันการคุ้มครองข้อมูลที่อยู่ในภาคเอกชน ที่นำไปสู่การถกเถียงถึงความเหมาะสมของข้อยกเว้น และการยกระดับมาตรฐาน ในภาครัฐ

นิยามในร่างพรบ. คຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างสคก. ตรวจ)

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงการระบุเฉพาะชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ทางธุรกิจ และข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

“เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า

- (๑) ผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์
- (๒) ผู้อนุบาลที่มีอำนาจกระทำการแทนคนไร้ความสามารถ หรือ
- (๓) ผู้พิทักษ์ที่มีอำนาจกระทำการแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ

ตามพระราชบัญญัตินี้

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัย

ไซเบอร์แห่งชาติ

ข้อยกเว้น ในร่างพรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างสคก. ตรวจ)

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) บุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลนั้น
เท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น

(๒) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้
เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการ
ประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

(๓) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้ง
โดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่
ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

(๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่
ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา

(๕) การดำเนินกิจการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา

(๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วย
การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้
บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุม
ข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

สรุป : กฎหมายควรกำกับอะไรบ้าง?

- **informed consent**
 - ความยินยอมที่มาพร้อมความเข้าใจ
- **protection of identities**
 - การปกปิดตัวตนและเก็บเฉพาะข้อมูลที่จำเป็น
- **regulated access and participation**
 - การกำกับ การเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วม
- **secured storage**
 - ความมั่นคงปลอดภัย ในการจัดเก็บข้อมูล